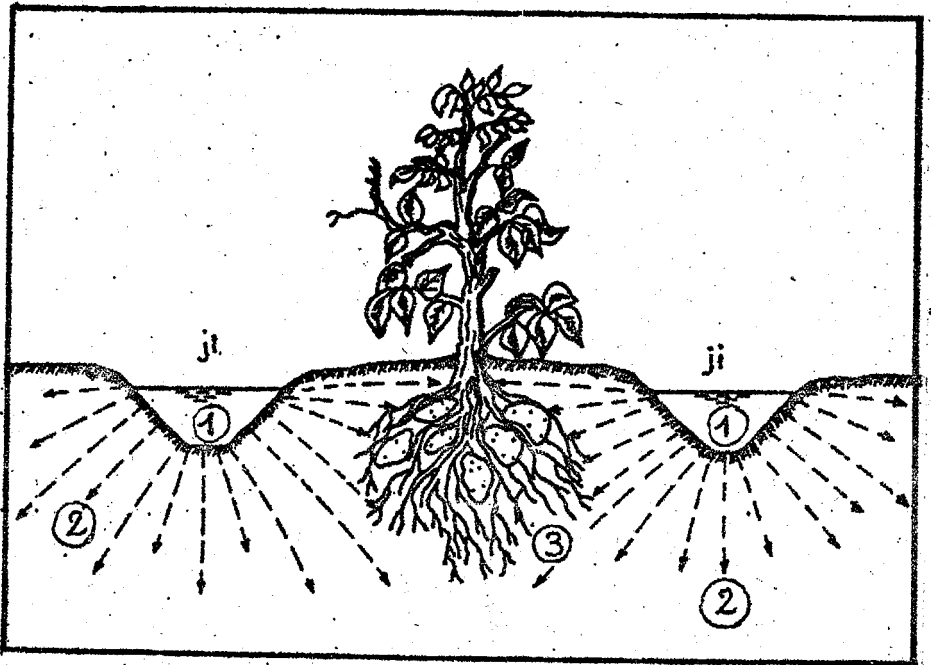

Jean CHARLES-DEY

Demba KONARE

jidon

DNAFLA

1987

Bamako

MALI

NYEBILA

An balima sènèkèlaw, nin gafe in dilanna aw de kama. Aw ka baarakèminèn don. A bè jidon nyèfò. Jidon ye fèn ye min nafa ka bon. Bi-bi in na, sènè yiriwalen bè jama mana minnu kònò, olu bée b'u sinsin jidon de kan. Amerikènjamana, Irisila, dinyè jama ~~manaba~~ bée la, hali an ka farafinna jama na caman na, sènèkèlaw t'u sigi ka sanji dóròn kònò. U bè jidon kè. Ja mana kè cogo o cogo, u bè sènè kè ka nafa sòrò. U bè sènè kè waati bée, samiyako t'a la, tilemako t'a la.

An balima sènèkèlaw, jidon bè nafa lase aw ma hali ni sènèkèminèn baw t'aw bolo i n'a fò tarakitèri. Aw bè se ka baara kè n'aw ka dabaw ye, nka n'aw ye sòrò kè, aw k'aw hakili to minènko la, ka sènèkèminèn nafamaw san.

Nin gafe in ye gafe fòlò de ye. A bè dòoni de f'aw ye jidon kan. An bèna gafe wèrè dilan min bè jidon kècogo nyèfò aw ye. An bè misaliw d'aw ma, ka jibolisiraw

dilancogo n'u danfaraw kécogo fana nyèfò aw ye gafe in kònò. Ni nyininkali wali kunnafoni bè min fè, o tigi bè se k'a lase Dènba Konare ma balikukalan baarada la B.P. 62 Bamakò. Aw ka nyininkaliw n'aw ka kunnafoniw bè se ka miirinataw d'an ma, minnu b'an ka gafe sèbèntaw kònòkòw lati-len walasa u k'aw nafa kosèbè.

Gafe sèbènnà Zan Sarili Deyi ni Dènba Konare fè.

Zan Sarili Deyi ye ènzeniyèri ye. A ye kalan kè jidon ni balanjà kan Kiba. A bè baara kè Bamakò.

Dènba Konare ye kalan kè kankodònnya kan Irisila. A bè baara kè balikukalan baarada la Bamakò.

An balima sènekèlaw, an hakili la, nin gafe in bè dò fara aw ka dònnyaw kan. Aw bè miiriya kura minnu sòrò, aw k'aw jija k'u waleya, aw ka nafa b'a la.

Gafe in labènnà Mamu Dante ni Amadu Sanogò fè. U fila bèè bè baara kè balikukalan baarada la Bamakò.

Gafe in labènnà balikukalan Baarada la Bamakò.

Bamakò San 1987.-

DEGELI* JIDON KECOGO LA.

I. Jidon bè kè cogo di

Fèerèba fila bè walasa ka ji lase jiriw
ma :

- Ka ji bila ka woyo a yèrè ma jibolisiraw fè.
- Ka ji don ni ji seriserili ye.

A. Ji bilali ka woyo a yèrè ma jibolisiraw fè :

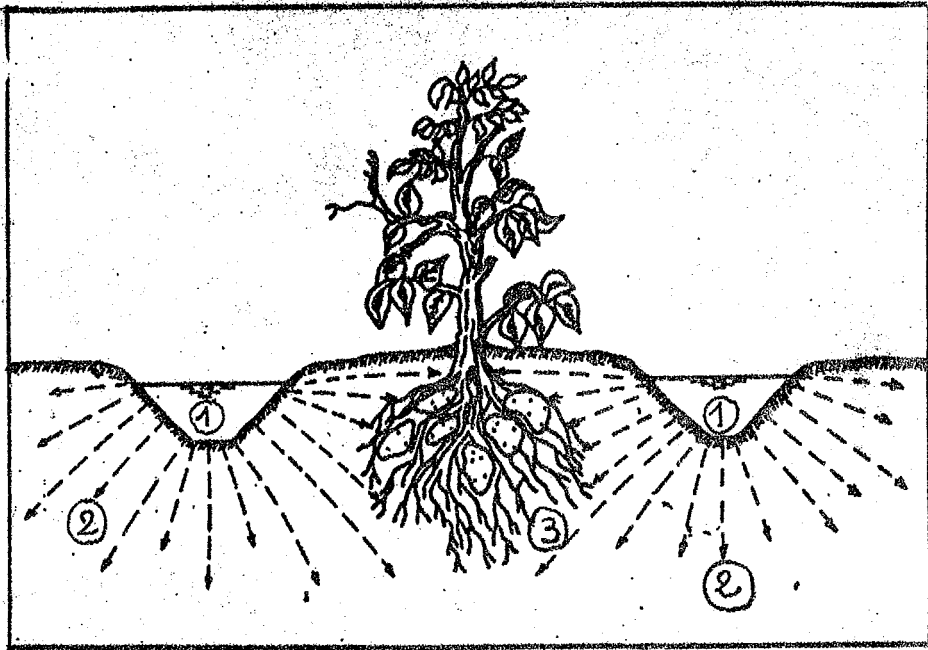
O fèerè ye ka ji sigi yòrò dò la sanfè,
k'a bila a ka woyo a yèrè ma jibolisiraw
fè f'a ka se sènèfènw kòrò.

Kècogo fila de bè nin fèerè in na :

- Fòlò : Ka ji lawoyo sènèfènw kòrò, a woyo-
tò a bè dugukolo nyigin. A bè woyo jibo-
lisiraw fè. Ni dugukolo jalen don, a bè
hakè dò suusu, min bè sènèfènw diliw kè-
rèfèlaw nyigin. O sumaya de bè sènèfènw
labalo.

Nin fèerè in ka nyi kosèbè nakòw la,
nka a bè se ka kè foro wèrèw la i n'a fò
kabaforo, nyòforo ani u nyògònnaw.

J A

Ja in bè an ka kumafòlen de jira.

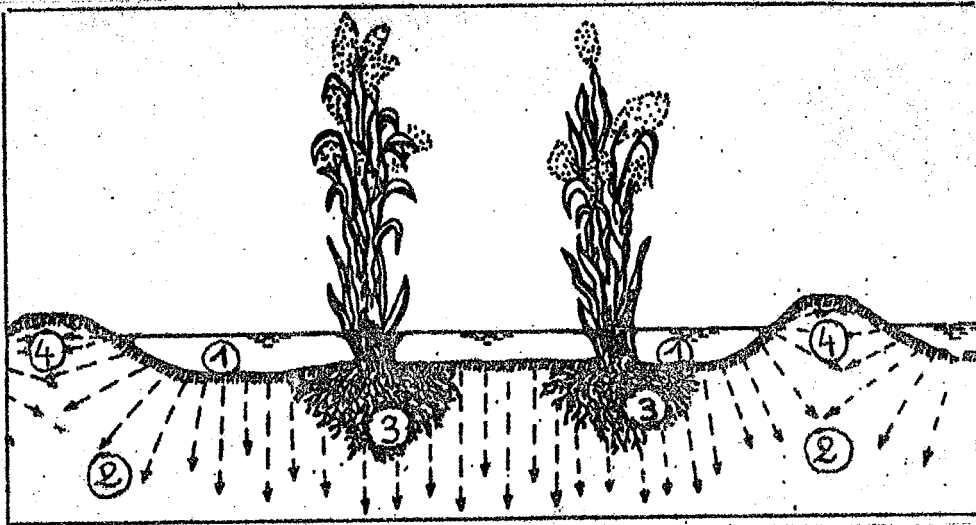
Nimòròw kòròw :

- 1 - Ji woyetò jibolisiraw kònò.
- 2 - Ji jiginsira dugukolo kòrò.
- 3 - Sènéfèn diliw (nin ja in bè pòmìtèrèju de jira).

- Filanan : Jidon ni ji sigilen ye.

Nin fèerè in ka nyi ni dugukolo kènyèlen don. A bè nyèsin ntugunw ma minnu danfara-
lèn bè ni balanw ye. Ji min bè ntugunw na o
bè sènèfènw diliw laminin sumaya.

Nin fèerè in bè kè maloforow la.

Kuma min fora jidon kan ni ji sigilen ye,
ja in b'o de jira.

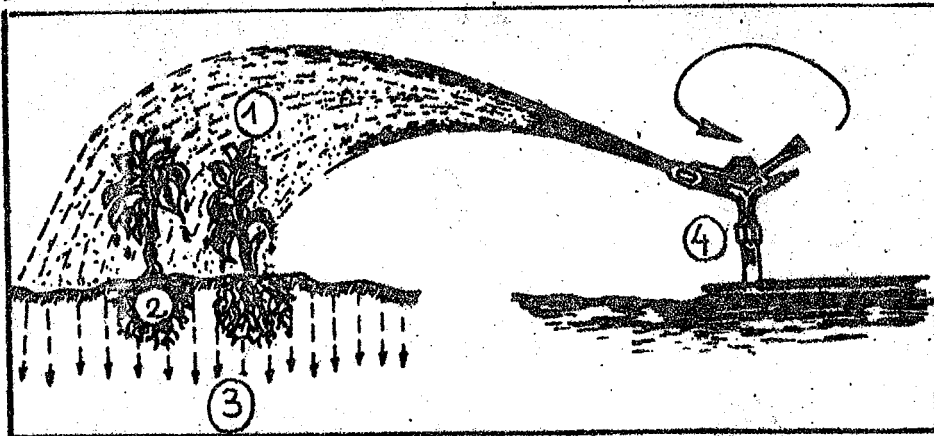
Nimòròw kòròw :

- 1 - Ji.
- 2 - Ji jiginsira.
- 3 - Sènèfènw diliw (malo don)
- 4 - Balanw, ka ntugunw danfara.

B. Jidon ni ji seriserili ye :

Ji bè don nègèwomaw fè ni barika ye. N'a sera sènèfènw ma, a bè bò i n'a fò sanji misèn. O sanji misèn ninnu bè jigin kènè sònta kan k'a sababu kè jiserilan munumuni ye.

O munumuni bè kè mansin fè min bè wele jiserilan.

Ja in bè jiserilan jira, a bè ji seri sènèfènw kan.

Nimòròw kòròw :

- 1 - Jiseriserili (sanjiladege).
- 2 - Ji jiginsira.
- 3 - Diliw.
- 4 - Jiserilan.

Nin jidon siya bè kè dugukolo kan min kènyèlen tè walima min bè ji min ni teliya ye ; dugukolo cèncènma. A ka nyi sènéfèn caman na, nka a ka nyi kosèbè lenburujuw n'u nyògònnaw na.

Nin jidon siya in minènw n'a tabajukow musakaw ka bon kosèbè. Mògò minnu b'a baara, olu ka kan ka kè mògò hakilimaw ye, mògò minnu ye jiserilan kalan.

II. Jidon kun ye mun ye ?

Balow bè dugukolo la, minnu bè sènèfènw nafa. Ni ji donna, u bè yelen ji la, ka don sènèfènw diliw fè.

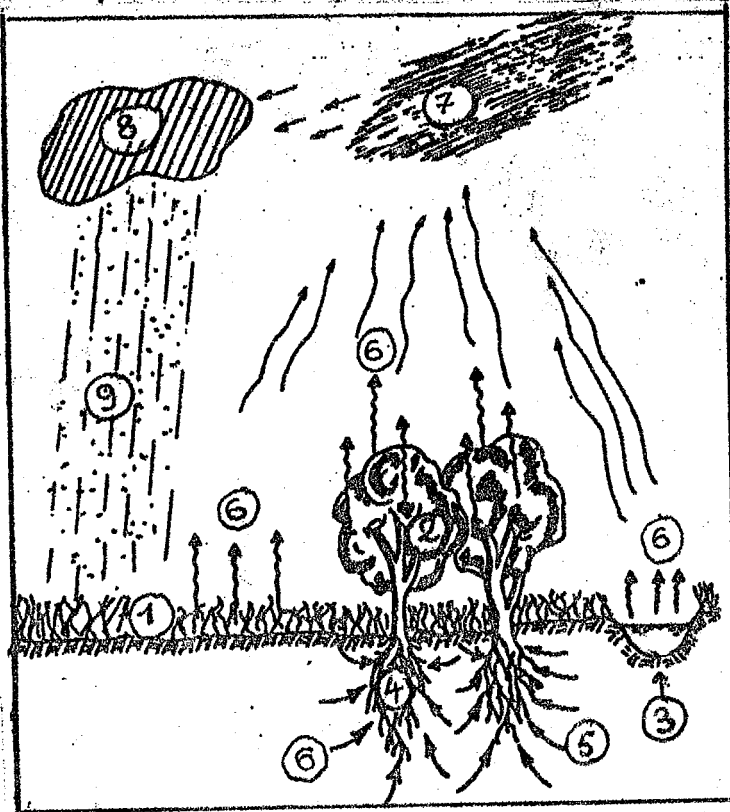
O ji min bè don diliw fè, o bè tila fila ye. Dònin bè kè ka sènèfènw balo, a tò nafama bè bò finyè na buluw fè ka kè jifunteni ye. O jifunteni ninnu bè yàlèn sanfè. Jifunteni minnu bè bò sènèfènw na, olu nyògònw bè bò kòw, ni baw la ani ji sigilenw.

U mana nyògòn sòrò sanfè u' bè fara nyògòn kan, ka simi ka kè sanji ye. O de la a bè fò k'aw ka jiri caman turu.

Sènèfènw bè baara kè i n'a fò jisamansin dò min bè ji sama dugukolo la ; k'a fili finyè la, ka dònin mara. Dònin min bè mara sènèfènw bè balo o de la. A bè fò nin kècogo ma wòsili.

Ni ji bèna dugukolo ma, sènèfèn bè se k'a sama ni nògòya ye, a bè balo ka nyè.

Ja b'a jira ko jifunteni bè yelen sanfè, K'a simi ; ka kè sanji ye.

Nimòròw kòròw :

1 - Bin	7 - Jifunteniw ye nyò-gòn sòrò sanfè.
2 - Jiri	8 - Jifunteni simina (a bè kè sanji ye)
3 - Kò, ji sigilen	9 - Sanji.
4 - Jiri diliw	
5 - Jiri bè ji samala diliw fè.	
6 - Jifunteni.	

Wòsili ni jifunteni bòli finyè na dugukolo ni sènèfènw rě, o bè bò fèn caman na i n'a fò :

- yeelen barika
- gonniyahaké
- sumayaba
- sènèfènw caya n'u siya
- sènèfènw si haké

Ni jidèsè daminèna, diliw bè ji sama ni gèlèya ye, o bè se ka kè sababu ye ka sènèfènw faga.

Wòsili ni jifunteni bòli finyè na, u tè kè cogoya kelen na Mali maraw bèe la. A bè se ka jatemine milimètèrè 5 nyògòn ye tile kònò. O kòrò, sènèfènw ni dugukolo taari kelen na, ji litiri 50 000 de bè tinyè tile kònò.

Samiyaji mana caya cogo o cogo, ji binta t'o jidèsè wo geren san kònò. O de kama jidon wajibiyalen don.

Waati bè se, sènèfènw tè se ka hali ji dconin sòrò ka balo, u bè nagasi. Nka an bè se ka fèerè sòrò o la ni jidon ye. Ni sènèkèla ye jidon kècogo faamu, k'a kè, hali ni samiya na nyè, a tè sègèn.

III. Ji hakè jumèn ka kan ka lase sènéfènw ma.

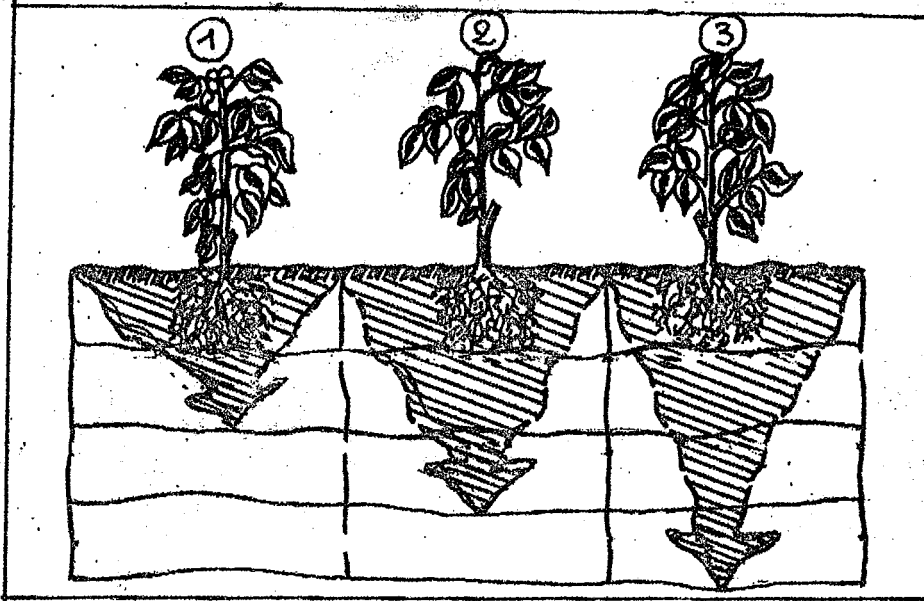
Walasa u ka bonya, sènéfènw ka kan ni ji hakè dò ye. Ji hakè min ka kan ka di u ma, o tè kelen ye waati bée. O sababu bè bò gonyahakè la, yeelen barika, finyè ani nèmayacogo min bè sènéfènw yèrè turuyòrò la.

Ni ji donna sènéfènw na, fèn minnu bè kè, u filè :

Ji bè jigin dugukolo kòrò k'a sababu kè binni fanga ye. Binni fanga ye mun ye ? Fèn o fèn, n'a bilala a yèrè ma, a bè bin. O sababu bè bò dugukolo ka samani na. Waati damadó o kò, ji jiginni bè jò barisa o tuma dugukolo bè, ji minè ni fanga min ye o ni binni fanga bée ye kelen ye. Ni dugukolo b'o cogoya la, a bè fò k'a b'a minèni-barika dan na. Nin waati de la jidon bè jò.

O kò, n'an tora ka ji kè sènéfèn kòrò, ji bè caya dugukolo ma. Ola sa, an ka kan ka o ji damatèmènen labò sènéfèn kòrò n'o tè diliw bè toli. O bè laban ni sènéfènw sali ye. Nka ni dugukolo m'a ka minènifan-

ga sorò, diliw tè se ka ji sama, sènèfènw
bè fòsònfòsòn ka laban ka sa.

1 - Ji jiginni bè kè dònì-dònì bawo bògòpasan don. Nin dugukolo siya in jidontumaw man kan ka gèrè nyògòn na. Ji tè jigin ni teriya ye.

2 - Nin dugukolo bè kèlen ni bògòpasan ni cèncèn ye. A tè sumaya mara i n'a fò ja fòlò in nyògòn, o de la jidontumaw ka kan ka surunya nyògòn na.

3 - Nin dugukolo ye dugukolo cèncènma ye. A tè sumaya mara kosèbè, o de la jidontumaw ka kan gèrè nyògòn na kosèbè.

IV. Jidon bè kè waati jumèn ?

Ni ji bè dugukolo la, a bè kè i n'a fò sifòn. I mana ji k'a kan, ab'a min. Ni ji cayara a bè caman min, f'a ka dèse waa-ti min na, o tuma ji bè sigi sifòn sanfè.

N'an ko an bè o kécogo in kòsegin, ka sifòn bisi, ji bè bò a la. N'an ye dò fara a bisili kan, ji bòta bè caya. A bè se waa-ti dò la, a bè dèse ka ji bò, nka a ma ja fana pewu. Nin nyògònna kelen de fana bè kè sènéfènw diliw laminin na.

O de la a ka nyi ka diliw lamini dòn de lasumaya, n'o tè ji tòba bè cinyè dugukolo la.

A ka nyi fana sènekèla k'a dòn sènéfèn diliw bè dan yòrò min na dugukolo kòrò...

Walasa ka sumaya hakè dòn, i bè diliw laminin bògò dò ta k'a bisi :

1 - N'i ye bògò bisi, ni ji toninna, o kòrò ko ji ka ca sènéfènw kòrò, sumaya ka bon diliw ma.

O bè se ka kè sanji ba dò kò walima jidon. Ni ji sigira sènéfèn kòrò ka tile damadòw kè, a ka nyi i ka ji damatèmè-

nen labò finyè ka don dugukolo la.

2 - N'i ye b'ògò bisi, ni ji ma b'ò, n'i bolo ma nyigin, o k'òrò ko jidèsè bè. Jidon ka kan ka kè.

3 - N'i ye b'ògò bisi, ni ji ma tonin, nka i bolo k'òn'ona nyiginna, o k'òrò ko ji ha-
kè k'enyèlen don.